

Қ. Н. Тәшенов, Қазақстан Республикасы ІІМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясының жалпы білім беретін пәндер кафедрасының аға оқытушысы, мемлекеттік және жергілікті басқару магистрі, полиция аға лейтенанты

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АҚПАРАТТЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ҚАУПІ

Қазақстан заманауи жағдайда өз дамуының саяси бағытын таңдау алдында тұр: дүниежүзіне тек шикізат көзі мен тасымалдаушы ғана болу немесе индустриалдық дамудың траекториясы бойынша даму немесе білімге негізделген экономиканы қалыптастыру. Үшінші даму жолы — негізгі назар ғылым, инновация, мәдениет, ақпараттық индустрия мен адами ғылым дамуына аударылатын ақпараттық қоғамның даму жолдары — Қазақстан үшін дұрыс даму жолы. Дамудың бұл жолы қазақ қоғамының күшінің барлығының қатысуымен қатар, ақпараттық қоғамлы *know* мемлекеттік саясатының өнлеуіне мемлекеттік белсенді саясатты талап етеді. Қалыптасып жатқан жаһандық ақпараттық аумақтың жағдайында ақпарат ең бағалы ұлттық және жалпы адамзаттық мақтаныш қасиетіне ие болады. Қазіргі заманда ақпарат әсер етумен қатар, жетістіктердің негізгі құралы болды. Осы құбылыстан пайда болатын өзгерістер социум өмірінің барлық және де ақпараттық тармақтарының дамуына әкеп соғады. Эльвин Таффлердің ойынша мынадай, нақтырақ айтқанда электронды және ақпараттық революция адамзат дамуының постиндустриалды деңгейіне әкелді. Уақыттың осы жаңа өзгерістерін ғаламтор желісімен айқын көрінеді. Ғаламтор ақпараттың желісі ұлттық, соның ішінде қоғамдық коммерциялық, банк желісі мен форумдарының ішінде қызмет ету шекараларын жою үстінде.

Интернет арқылы мынадай әрекет қолданылады: ақпараттық тыңшылық, әдейі ақпараттық мәліметтерді жою және т. б. ықтимал айқын көрінгендей мемлекеттің ақпараттық қауіпсіздігінің әлеуетті айбатын ұсынатын. Қазіргі стратегия және соғыстың құзырлығының тактикасында ақпараттық үлгіде құралған үлкен елеулілікпен ие болады. Осындай ақпараттық соғыстар іс жүзінде көрінген қазіргі шатақтың маңызды кезеңімен болып табылады. Айталық, арабтың революцияларының ескі жылдың осы елдің, басқару режимінің мықты сенімін батысшыл БАҚ тарапынан болды. Осыған байланысты араб мемлекеттерінде интернет арқылы мынадай әлеуметтік желінің рөліне ықтимал тигізді олар: Facebook және Twitter сияқты желілер арқылы пайда болған және де бұл желілер әртүрлі ақпаратты алу көздері үшін ашық. Осыған байланыста бір мәселені еске алайық, евроатлантикалық елінің әскери науқандары қарсы «Талибан» деген Саддам Хусейннің режимінің және қозғалыстың Ауғанстанда қопарылды. Осыған белгілі, мықты ақпараттық соғыс қарсы осы әскери мақсаттарда көзделген. Айтылғандардың ішінде Қазақстан үшін ең маңызды бір өзекті мәселе ол ақпараттық шеңбердің қауіпсіздігінің қамсыздандыруы тығыз бір-бірімен байланысын олардың сыртқы және ішкі аспектілерін айтамыз.

Сыртқы ақпараттық қауіпсіздігіне кіретіндер:

– Бұрмала — ақпараттың жариялануы немесе өзге мемлекеттің саяси жағдайын басқа мемлекеттің ішінде болуын анықтау;

– мемлекеттік маңызды ақпараттарды алуға;

– жастардың рухани-мәдени және идеологиялық құлшылығын сыртқы ақпараттық әсер етуін аттыру;

– қауіпті жағдай, табиғи апаттар;

Ішкі ақпараттық қауіпсіздігіне қауіп төндіретіндер:

– байланыс жолдарының техникалық қамтылуы және оның қауіпсіздігі, мемлекеттік, банктік, қорғаныстық, коммерциялық басқару салаларындағы коммуникация;

– ақпараттық, телекоммуникациялы техникалық төмен сапасы, мемлекеттік емес баспасөз мекемелері, теле- және радиокөпманиялардың ақпаратты алып және тарату рөлінің төмендеуі;

– компьютерлік қылмыстар.

Заманауи дәрежеде Қазақстанда ақпараттық қауіпсіздігіне қауіп төніп тұр. Әсіресе дайын ақпараттық өнімнің түсуі, ішкі саяси тұрақсыздықты тудыру мүмкін. Ақпараттық кеңестік мықты дәрежеде қалыптаспай, бүкіл ақпараттық құралдар дербес қатысып, шетелдің ақпараттық агенттіктерімен жаңа ақпарат дайындауда үстінде бәсекеге қабілетті. Мысалы, ресейлік бүкіл ақпараттық құралдармен Қазақстандағы ақпараттық кеңестікті үйлестіру, сондай-ақ, ол қазақстандықтарды саяси шынайылықты өзгеше көзқараспен қарауына үлкен әсер етеді.

Жағдайға байланыстық жан-жақты хаттың шуы 138. Қазақ интеллегенциясының өкілі өткен жылдың тамыз айында жариялады.

Ресейліктердің көптеген саны БАҚ қарамағында сол сұрақтарды қарастырады. Бірақ та хат бірінші аударым бойынша дұрыс аударылмаған. Сол себептен хат өз мағынасын жоғалтты. Екіншіден көптеген аспектілер бойынша хат әділетті жеткізілген. Сол себептен Қазақстан Республикасының тілін дамыту.

Ресей БАҚ қазақтар және мемлекеттер және басқа этностар аралығы қатынастарды өркендеуіне үлес қосқан. Осыған байланысты көптеген мәселелер ақпараттық қауіпсіздікте өз орнын тапты. 2012 жылы 6 қаңтардағы заң бойынша «Қазақстан Республикасы ұлттық қауіпсіздік». Барлық жағдайлар осы заңның 23-бабынан орын тапты. Сонымен бірге бұл пункттер көрсетілген заңдар өз орынын тапқан жоқ сонымен қоса бұл нормативтік актілерге өзгерістер енгізілген жоқ. Сонымен жағдайы заңға сай келмейтін жағдайы «Діни ұйымдардың, діни жұмыс барысы Қазақстандағы азаматтардың ар ожданына тиісушілік жағына алып келуі мүмкін. Сонымен бірге біздің мемлекетіміздің ақпараттық қорғалуында нашар жақтары көп. Ең маңызды жағы бұл мемлекет саясат бағыты, бұл лауазымды адамдардың ақпаратты сақтаудың жағымсыз жақтары болып табылады.

